

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron, za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Cerkvenoglasbena liturgika.

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

Liturgične koralne knjige.

Kdor se ukvarja s cerkveno glasbo, se mora pred vsem seznaniti z liturgičnimi knjigami, iz katerih zajemamo koralne speve in cerkvenoglasbene predpise. Zato hočemo tu navesti najimenoitnejše take liturgične knjige:

Rimski misale, „*Missale Romanum*“, to je mašna knjiga, ki jo rabi rimsko-katoliška Cerkev pri presveti daritvi. V njej nahajamo vse molitve in berila, predpisana za vse maše celega leta, kakor tudi razne intonacije in vse napeve za prefacije in „Pater noster“, ki jih potrebuje mašnik pri peti sveti maši. Prvotno so bili ti posamezni deli raztreseni v več knjigah; v 13. stoletju so jih združili v tako imenovani „*Missale plenarium*“. Po naročilu tridentinskega cerkvenega zbora je papež Pij V. leta 1570. oskrbel prvo oficijelno izdajo misala; zato se njegovo ime še dandanes bere na naslovni strani misalovi. Pozneje so misale — dasi v malenkostnih rečeh — predelali Klemen VIII. (1604), Urban VIII. (1634), Leon XIII. (1884) in slednjič Pij X. (1908). Zadnji imenovani papež je v misalu vpeljal na novo poživljeni tradicionalni koral, besedila samega pa ni nič izpremenil.¹⁾

Tudi za organista je misale velikega pomena, ne toliko zaradi intonacij in napevov, ki se nahajajo v njem, kakor velikoveč zaradi tega, ker najde v misalu besedilo za vse maše v letu. Zato je dobro, ako tudi organist ve, kako je misale sestavljen, da lahko sam poišče katerokoli mašo.

Prvi glavni del misala je „*Proprium missarum de tempore*“. V tem delu nahajamo vse izpremenljive molitve za nedelje in ferije, ob katerih se ne obhaja noben praznik svetnikov, kakor tudi za vse velike praznike Gospodove. Izjemoma se nahajajo v tem delu le oni prazniki svetnikov, ki imajo svoje stalno mesto med božičem in svetimi tremi kralji, kakor n. pr. praznik sv. Štefana, sv. Silvestra i. dr. Pričenja se ta

¹⁾ Ako želé kje iz kateregakoli vzroka ohraniti stari misale, pa bi vendar radi peli po tradicionalnem načinu, se vdobé pri Pustetu v Regensburgu tradicionalni napevi misala v posebnem zvezku, in sicer v trojni velikosti, kar se potem lahko pridene k staremu misalu.

del s prvo adventno nedeljo, s katero se pričinja tudi cerkveno leto, in ima najprvo štiri adventne nedelje; po tretji adventni nedelji so vpletene tudi maše za tri adventne kvaterne dni. Na to pride božična vigilijska maša („in Nativitate Domini“), prazniki svetnikov v božični osmini, obrezovanje Gospodovo („in Circumcisione Domini“), razglašenje Gospodovo („in Epiphania Domini“), šest nedelj po razglašenju, tri predpepelnične nedelje („Dominica in Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima“), na to pepelnična sreda („Feria quarta Cinerum“) in vsi dnevi postnega časa, katerih vsak ima lastno mašo, do vštete velikonočne sobote („Sabbato Sancto“). Tu se „Proprium de tempore“ pretrga, na kar pride „Ordo Missae“; na tem mestu so vse one stalne molitve pri sv. maši, ki se navadno ne izpreminjajo, kakor n. pr. pristopne molitve, „Gloria“ z vsemi različnimi intonacijami, „Credo“, razne prefacije najprvo z notami, potem še enkrat brez not; na to „Canon Missae“ (tiha maša), s slovesnim in ferialnim „Pater noster“ ter z vsemi „Ite missa est“ in „Benedicamus Domino“. Na to se nadaljuje „Proprium de tempore“ z velikonočno nedeljo („Dominica Resurrectionis“) in z njeno osmino; potem pride pet nedelj po veliki noči, katerih prva se imenuje bela nedelja („Dominica in Albis“). Po peti nedelji je vpletena maša „Exaudivit“ za prošnje dni. Na to pridejo v tem delu veliki Gospodovi prazniki: vnebohod („in Ascensione Domini“), binkošti („Dominica Pentecostes“) s posebno osmino, praznik presvete Trojice („in festo Ss. Trinitatis“), praznik sv. R. Telesa („in solemnitate Corporis Christi“), na to vseh 24 nedelj po binkoštih. Po 17. nedelji po binkoštih so uvrščene maše za tri septemberske kvaterne dneve.

Drugi glavni del misala ima nadpis „Proprium missarum de Sanctis“. V tem delu so mašni formulari za godove svetnikov. Ker se cerkveno leto pričinja z adventom, torej navadno ob koncu novembra, se tudi ta del pričinja z vigilijsko mašo sv. Andreja (29. novembra), na kar se vrsté godovi svetnikov po posameznih mesecih. Ker je na vsaki strani zgoraj zaznamovan dotični mesec, je čisto lahko najti mašni formular kateregakoli svetnika. V tem delu je iskati tudi vse Marijine praznike, izmed Gospodovih pa samo one, ki niso zapovedani in so torej v obče nižje vrste, kakor n. pr. izpremenitev Gospodova (Transfiguratio D. N. Jesu Chr.) 6. avgusta, pa tudi praznik presv. Srca Jezusovega („in festo Ss. Cordis Jesu“) ob koncu meseca maja.

Tretji glavni del je „Commune Sanctorum“. Tu so razni mašni formulari za posamezne vrste svetnikov; mnogi svetniki namreč nimajo lastnega mašnega formulara, temveč je treba vzeti splošni formular iz „Commune Sanctorum“. Tak formular je najprvo za vigilijsko mašo kakega apostola („in vigilia unius Apostoli“), potem dva formulara za mučencaškofa („Commune unius Martyris Pontificis“), na to dva formulara za mučenca, ki ni bil škof („Commune unius Martyris non Pontificis“), nadalje dva formulara za mučence o velikonočnem času („Commune Martyrum tempore paschali“) in sicer najprvo za enega mučenca („de uno Martyre“), na to za več mučencev („de pluribus Martyribus“); za tem so trije

formulari za več mučencev izven velikonočnega časa („Commune plurimorum Martyrum extra tempus paschale“); nadalje dva formulara za spoznovalca-škofa („Commune Confessoris Pontificis“), eden za cerkvene učениke („Commune Doctorum“), eden za opate („Missa pro Abbatibus“). Na to pridejo formulari za device („Commune Virginum“), in sicer najprej dva za devico-mučenico („pro Virgine et Martyre“), potem eden za več devic-mučenic („Commune plurium Virginum et Martyrum“), nadalje dva samo za devico („pro Virgine tantum“), potem dva za svetnice, ki niso bile device („Commune non Virginum“), in sicer prvi za mučenico, ki ni bila devica („pro una Martyre non Virgine“), drugi pa za svetnico, ki ni bila ne devica, ne mučenica („pro nec Virgine nec Martyre“). Za tem je skupni mašni formular za obletnico posvečevanja cerkva („in anniversario Dedicationis Ecclesiae“). Potem so tako imenovane votivne ali poželjne maše, n. pr. na čast sv. Trojici, sv. angelom itd.; na to maše za posebne potrebe, zadnja med njimi je poročna maša („pro sponso et sponsa“). Za tem pridejo „orationes diversae“, to so molitve za razne potrebe. Nadalje so maše za mrtve, potem maše, ki so v rabi samo po nekaterih krajih („Missae pro aliquibus locis“), nazadnje še maše, ki so določene le za domačo škofijo, torej pri nas „Missae propriae Sanctorum Dioecesis Labacensis“.

Kdor ima pred očmi to razdelitev misala, bo lahko našel mašni formular za katerikoli dan v letu. Za vsak slučaj mu bo dobro došlo tudi še kazalo v alfabetičnem redu ob koncu misala.

Druga, za organiste in cerkvene pevce še važnejša knjiga je **rimski graduale**, „**Graduale Romanum**“, v katerem so vsi stalni in izpremenljivi spevi celega leta, ki jih proizvaja pevski zbor pri peti sveti maši. Tudi graduale ima podobno razdelitev kakor mašna knjiga, obsega torej tudi „Proprium de tempore“, „Proprium de Sanctis“, „Commune Sanctorum“, „Missae votivae“ in „Missae pro aliquibus locis“. Ob koncu knjige pa nahajamo „Ordinarium Missae“ z „Asperges“ in „Vidi aquam“, s stalnimi spevi vseh raznih koralnih maš, z „Requiem“ in pogrebnimi spevi. Na to so še „Toni communes Missae“ za oracije, profecije, epistolo in evangelij, za mašne rezponzorije, za „Confiteor“, za vse „Gloria Patri“ pri introitih in za „Alleluia“ o velikonočnem času pri introitu, ofertoriju in komuniji. V dodatku („Appendix“) je še dvojni koralni „Te Deum“, „Veni Creator“, „Pange lingua“ in himni pri procesiji na praznik sv. R. Telesa.

Pomniti je še, da se s „Commune Sanctorum“ začno strani iznova šteti, vsaka številka pa je v oklepaju; ravno tako se strani na novo štejejo v „Ordinarium Missae“, tu pa ima vsaka številka zvezdico.

Tudi graduale je opremljen z natančnim kazalom v alfabetičnem redu.¹⁾

¹⁾ Po vatikanski izdaji („Editio Vaticana“) je posnetih več izpiskov (Epitome), ki so izšli pri Pustetu, Schwannu, Styriji in drugje, deloma s koralnimi, deloma z modernimi notami. Praktično izdajo graduala v moderni transpoziciji je priredil dr. Fr. Mathias v Pustetovi založbi.

Tretja silno važna knjiga je **rimski antifonarij**, „**Antiphonarium Romanum**“ („**Antiphonale**“); obsega vse speve duhovnih dnevnic od matutina do vštetelega kompletorija. Tudi po tej obširni knjigi je posnetih več izpiskov. Posebno važen tak izpisek je **rimski vesperale**, „**Vesperale Romanum**“, z vsemi spevi za vespere in kompletorij. Urejen je na podoben način, kakor misale in graduale. Najprvo so vespere in kompletorij za posamezne dni v tednu; potem pride „Proprium de tempore“, „Proprium de Sanctis“, „Commune Sanctorum“, „Officium de Beata Maria Virgine“, oficij za rajnike, oficiji za nekatere kraje („pro aliquibus locis“), naposled „Toni communes“, to so oni skupni napevi, ki se rabijo pri vesperah sploh, n. pr. napevi za „Deus in adiutorium“, za psalmove tone, kapiteljne in verzikeljne, za oracije in „Benedicamus“. Ob koncu knjige so pridejani še nekateri napevi, n. pr. „Te Deum“, „Veni Sancte“ in „Veni Creator“, litanije vseh svetnikov, antifone in verzikeljni za kome-moracije svetnikov.¹⁾

Nadaljna liturgična knjiga je **rimski pontifikale**, „**Pontificale Romanum**“, ki obsega samo ona bogočastna opravila, ki jih opravljajo škofje izven svete maše, torej ima tudi speve samo za taka škofovska opravila.²⁾

Važna knjiga je tudi **škofovski ceremonijale**, „**Caeremoniale Episcoporum**“, zaradi mnogih liturgičnih predpisov, zlasti še o petju, instrumentalni glasbi in orgljanju.

Rimski obrednik, „**Rituale Romanum**“, obsega molitve in speve, ki se jih poslužuje duhovnik pri delitvi sv. zakramentov, pri pogrebih in blagoslovilih.³⁾

Praktična in zelo poučna liturgična knjižica je tudi „**Cantorinus Romanus**“, ki obsega vse splošno obvezne intonacije in napeve iz tipičnih izdaj, zlasti vesperala in misala. Zato se v novi vatikanski izdaji imenuje ta knjiga „Cantorinus seu Toni communes Officii et Missae“.

Končno bodi omenjena še knjiga „**Directorium chori**“, ki je nekak obširen navod, kako urediti in voditi vso molitev v koru z ozirom na petje. Razen rezponzorijev v jutranjicah obsega vse speve antifonarija, če ne v celoti, pa vsaj njih začetek in tonov način.

To so glavne liturgične koralne knjige.⁴⁾

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Izpiski iz antifonarija so n. pr. „Officium Nativitatis“, „Officium hebdomadae sanctae“, „Officium defunctorum“, „Epitome ex Vespere Romano“, ki obsega vespere za nedelje in največje praznike. Za pevce, ki pojó vespere, je posebno praktična, z vsemi kadencami pravilno zaznamovana knjižica „Psalmi Vesperarum et Completorii“, ki jo je uredil Springer ter je izšla v Pustetovi založbi.

²⁾ Tudi iz te knjige so izšli razni izpiski z vsemi potrebnimi koralnimi spevi, n. pr. za birmo, za podelitev nižjih in višjih redov ter mašniškega posvečenja, za konsekracijo oltarja in cerkve.

³⁾ Izpisek iz te knjige je n. pr. „Processionale“, ki obsega speve pri procesijah, litanijah in pri slovesnem sprejemu škofa; nadalje „Exsequiale“ z obredi in spevi pri pogrebih.

⁴⁾ V novi vatikanski izdaji imamo že večino navedenih liturgičnih knjig, vendar ne še vseh, zlasti zaradi skrajno neugodnih razmer, ki jih je ustvarila svetovna vojska. Najbolj pogrešamo knjige „Officium hebdomadae sanctae.“

Odpor proti novejši cerkveni glasbi.

Dr. Fr. Kimovec.

Med našimi takozvanimi „ljubitelji“ cerkvene glasbe, s tujo besedo: diletanti, pa nič manj tudi med njimi, ki so po svoji službi poklicani cerkveno glasbo praktično gojiti, profesionisti, t. j. našimi organisti, ki po ogromni večini glede znanja in umevanja seveda niso več, nego malo tehtajoči diletanti, se je zadnje čase pogosto porajal deloma jako odločen in glasen odpor proti novejšim tvorbam na cerkvenoglasbenem polju. Ogorčenje je tako naraslo, da so nekateri deli naše ožje domovine klicali najvišjo cerkveno gosposko, naj zabrani „moderno“ gnjusobo na svetem mestu in poglavarju „modernih“ vsakršno samostojno cerkveno glasbeno rojevanje prepove: komponirati ne sme več! Tako se je glasila kategorična zahteva, soglasno sklenjena po možeh, ki jim gre po poklicu skrb za čast hiše božje in dostojnost božje službe, predlagana zopet po njih, ki jih njih tovariši cenijo vsled njih glasbene izobrazbe.

Pa ta odpor proti novim skladbam se ni sedaj prvič pojavil. Kakšen vihar je nastal, ko je začel Foerster svojo reformo. O tem pričajo časniški boji tistih dni. Njegova „Cecilija“ n. pr. se je zdela delo, ki se mu vsled njegovih težkoč mora pot na naše kore zapreti. Danes, ko je na vse strani prepeta, bi se najšibkejši zbor s tako trditvijo osmešil. Ko sta kesneje nastopila P. Angelik Hribar in P. Hugolin Sattner s „Slavo Bogu“, je v privatnem pogovoru celo Foerster izražal svoje pomisleke — nikakor ne proti notranji vrednosti skladeb, — pač pa se mu je zdelo, da naši zbori tega ne bodo zmogli vsled do sedaj neobičajnega bogastva v harmoničnem oziru in živahnosti in samostojnosti v melodičnem. Vendar sta kljub vsem pomislekom prodrla.

Nastopil je Premrl s štabom „modernih“, ki so — sicer v jako ponižni in kar moč skromni meri — začeli presajati novejša načela na naš glasbeni vrtiček. Tu je pa odpor hujši in trajnejši, celi veliki deli slovenskega cerkvenoglasbenega sveta so se proti njim obdali z nekakim kitajskim zidom, ki nikakršnemu modernemu osumljencu ne dovoli dohoda v njih mirno deželo.

Kateri so vzroki tega pojava?

Sami navajajo različne vzroke. Ni cerkvena ta glasba, zunanja oblika novejše cerkvene glasbe in nje notranje teženje preveč spominja na obliko in teženje svetne glasbe, ki pa je pogostokrat taka, da jo moramo z verskega in nramnega stališča odklanjati.

Res je, da oblika in glasbeno formalno teženje novejše cerkvene glasbe korenini v svetni glasbi. Časi, ko je cerkvena umetnost dajala formalni pravec svetni umetnosti, so že stoletja za nami. Iz vsega tega pa nikakor ne sledi, da bi morala cerkvena glasba, ki se pri svetni uči, ki pri njej dobiva glasbenih elementov, biti necerkvena. Iz zgodovine cerkvene umetnosti sploh pa tudi iz glasbene vemo, da je n. pr. starokrščanska umetnost (tudi glasba) jemala prvine iz sodobne poganske umetnosti.

Načrt, obliko, elemente starokrščanskim bazilikam n. pr. so dale naravnost poganske bazilike, ki so bile namenjene trgovini in sodstvu. In vendar se tej obliki krščanskih cerkva še nihče ni upal odrekati cerkvenega duha, dasi so forme po svetnih, poganskih stavbah prevzete. Isto je z renesanskim stavbarstvom, ki je šlo svojih elementov in form iskat k poganski antični umetnosti. Najveličastnejša cerkev krščanskega Rima, največja stavba krščanstva je zidana v teh elementih, tej obliki; ali je zato ta najmočnejši dokaz, kako je krščanstvo te antične forme s svojim duhom prepojilo, kako jih je krščanska ideja oplodila, da so se ponižno uslužbili krščanski misli, necerkven? — In če gremo na sorodno polje krščanske filozofije, krščanskega modroslovja. Največji krščanski filozof sv. Tomaž Akvinec priznava pogana Aristotela za svojega učitelja, za temelj, na katerem je sezidal svojo vekovito krščansko filozofijo, vsakomur je znano, da korenini cvetna doba krščanskega modroslovja — doba sholastikov v tleh natorno zdravega poganskega modroslovja. In po pravici. Krščanstvo je sprejelo vse to, kar je človeški duh kedaj dobrega in lepega ustvaril, samo preželo je vse s svojim duhom in usovršilo pod vidikom večnih božjih idej v krščanstvu. Poganski umetniki, poganski misleci so bili kakor težaki, ki so pripravljali material, ki so krščanski umetniki in miselci ž njega — prepojenega z duhom krščanstva, prerojenega takorekoč v kopeli visokih namenov, ki naj jim služi v Cerkvi — zidali najveličastnejše stavbe umetnosti in filozofije. Na elementih, formi torej ni nič ležeče, ampak po duhu, ki v umetnini vlada, se sodi nje razmerje do Cerkve, liturgije.

Sicer je pa — bodimo pravični — novejša svetna glasba v svoji formi, v svojem izražanju pogosto veliko bolj resnobna, nego starejša cerkvena iz gotovih dob. Vzemi n. pr. Wagnerjeve opere v roko in imaš dokaza dovolj. Spominjam se, kako se je ravnatelj dunajske c. kr. akademije za glasbo in predstavljajočo umetnost (konservatorij), protestant Bopp, čudom čudil, ko je ob neki priliki prišel v Klosterneuburg, kjer je imel sedež oddelek za cerkveno glasbo, nalašč poslušat in nadzirat praktično izvajanje cerkvene glasbe pri službi božji. Pela se je neka maša iz dobe „konvencionalizma“: nikakor ni mogel pojmiti, kako je mogoče tako — po njegovem mnenju mestoma kar razposajeno glasbo — pri službi božji izvajati.

Če torej novejša cerkvena glasba porablja iste elemente kakor svetna, če deluje na srce z melodijami, ki so za cerkvene namene zgrajene po enakih glasbeno formalnih načelih, kakor se zahteva za svetne skladbe, je to samo znamenje, da cerkvena glasba ni zaostala, ampak da poizkuša doseči enako višino s svetno, ne da bi svetno prenašala v cerkev, ampak s tisto formalno usovršenostjo, ki jo svetna kaže, hoče tudi cerkveno odličiti — z istim glasbenim materialom, toda cerkvi, veličanstvu in resnobi službe božje primerno obdelanim.

Zlasti pa je zmotno naziranje, da novejša glasba ni za cerkev, ker je — „moderna“. Zdi se, da krogi, ki so po svojem pastirskem zvanju poklicani tudi za umetnost v cerkvi in službi božji skrbeti, žive vsaj

deloma v naziranju, da pomeni beseda moderen to, kar modernistovski, moderna umetnost (seveda tudi moderna cerkvena glasba) bi bila potem-takem umetnost, ki naj na svoj način širi z najvišjega apostolskega sedeža odločno zavržene usodne zmole modernistov, umetnost, ki naj bi na svoj način, le da bolj skrito izpodkopavala temelje dogmi in ž njo Kristusovi Cerkvi sami.

Samo na tej podlagi je mogoče umeti, kako da celi deli slovenske zemlje enotno in strogo dosledno odklanjajo vsakršen poizkus, ki ga novejša glasba napravi, da bi se jim približala; niti ne pogledajo je ne, kaj še le, da bi jo pretehtali in preizkusili, vse to pa zato, ker je — moderna. — Samo s tega stališča je umljiv nastop tistega „kritika“, ki je prišel v drugi polovici julija v šempetersko cerkev v Ljubljani gledat novi križev pot, pa je svojo sodbo pometalki približno takole izrazil: Slike so mu bile menda všeč, okvirje pa, da bi on, če bi bil župnik, takoj iz cerkve pometal. Taki okvirji da nikakor ne spadajo v cerkev.

Zdi se pa tudi, da je pri premnogih za njih odklanjalno stališče vzrok nepravi vidik, enostransko postavljeni obzornik, s katerega novejšo glasbo motré, slaba perspektiva, ki jo pri takem opazovanju dobe.

Ni pravično, če presojamo novejšo glasbo samo z ozirom na starejšo in iščemo, ali je zgrajena v istem duhu, po istih formalnih načelih, z materiala enako obdelanega.

Vsako umetnino je treba presojati samo na sebi, merilo ji ne smejo biti formalne zahteve preteklosti, pa naj si bo katerekoli dobe, in naj je bila v svoji vrsti tudi tako usovršena kakor n. pr. klasična polifonija Palestrinove dobe, ampak njena lastna notranja vrednost, ki se kaže na zunaj v usovršeni obliki, ki za njeno vrednost ni prav nič potrebno, da bi posnemala oziroma se naslanjala na dobe, ki so minile, da bi nam hotela kazati v umetniku čustvovanje, ki je po prejšnjih dobah ponarejeno ali — v najboljšem slučaju — v njegovo dušo vcepljeno na zamorjene in porezane odganke živega čustvovanja. Vzrok takemu stališču je usodna zmota pri mnogih, ki jo je tudi umetnostna kritika in umetnostno ustvarjanje zlasti v cerkveni glasbi prejšnje generacije vsaj indirektno utrjevalo ker je umetnost dosegla svoj formalni višek, je njen formalni razvoj zaključen. Torej nam ne kaže drugega, kakor da za nova dela privzemamo forme iz dobe najvišje usovršenosti.

In vendar bi jih bila morala zgodovina — učiteljica življenja — poučiti, da je bil doslej vsak višek le relativen, le višek za gotovo dobo, za gotovo čustvovanje, le višek gotovega splošnega naziranja, višek gotove kulturne dobe, ki si tudi v umetnosti izbira sebi primernih oblik, da pa to ni absolutni višek, ki bi ga ne bilo mogoče drugi dobi, z drugačnimi nazori in težnjami, ne le doseči, ampak celo preseči. Generacije neposredno pred nami so imele skoraj za dogmo, da je mogoče n. pr. cerkve zidati le v znanih slogih: v obliki starokrščanskih bazilik, romanskem, gotskem slogu, renesansi ž njenimi otroci: v baroki, rokokoju, ali morda še v oblikah strogega klasicizma, empirija.

Za vprašanjem po notranji, absolutni vrednosti, po usovernosti zunanje forme, je v najtesnejši zvezi vprašanje: ali umetnina odgovarja namenu, ki je zanj ustvarjena. Novejši cerkveni glasbi se očita — pomniti je treba, da malokedaj tam, kjer se vsaj za silo primerno izvaja, redko kedaj po ljudeh, ki so se resnično trudili, da bi jo spoznali, ampak očitki izhajajo iz krajev, kjer se novejša glasba ne goji in ponajveč od ljudi, ki je prav nič ne poznajo ne — očita se ji, da ni občutena, da ji je vse le nekaka matematika, po gotovih pravilih sestavljena, brez notranjega občuta, duhu našega naroda tuja, da torej kot taka nima moči, da bi srca vžgala in jih za ljubezen božjo ogreta k Bogu dvigala.

Da je ta trditev sama na sebi popolnoma neumestna, o tem glej članek o prvinah novejše glasbe, ki je lansko leto izšel v „C. Gl.“ (9. štv.) in pa Premrllov spis v slavnostni številki „Dom in Sveta“, kjer je jasno označeno teženje novejše glasbe, tudi cerkvene, ki se kratko glasi: za umetnino imamo le to, kar se je, v globini duše spočeto, rodilo iz najiskrenejšega čustvovanja, kar pa mora kot tako kazati tudi čim večjo formalno usovernost. Prvi in poglobilni znak novejše umetnosti sploh je poglobljeno čustvo, tehniška usovernost se mora zahtevati le zato, ker je le v dovršeni formi popolnoma adekvatno mogoče utelesiti idejo, ki se je rodila v umetnikovi duši. Da je forma po eni plati bolj bogata — to ni znamenje, da novejša umetnost hlepi samo po zunanjem, blestečem efektu — dasi ne moremo tajiti, ampak radi priznavamo, da je tudi med sodobnimi umetniki, kakor jih je bilo vedno, takih, ki jim je blesteča zunanja oblika več, nego notranja vsebina in iskrenost čustvovanja — ampak ta bogata, sijajna zunanja oblika je in pri resnični umetnini sme biti le izraz bogastva notranje ideje, gorkega čustva, ki ne more, da bi se ta notranja gorkota na zunaj ne razvila v sijaju in blesteči luči.

Pa tudi praktično ni resnično in tudi biti ne more, da bi novejša glasba srca našega naroda ne vžigala, ne blažila in ne dvigala. Je mogoče v posameznem slučaju, da recimo pevci nekako osupli gledajo novo pesem, da ljudje vsaj deloma morda res prvi hip ne najdejo pravega razmerja do ene ali druge novejše skladbe, da jih prvi trenutek res ne vžge, ampak jih nekako vznemiri, prepričan sem, da zlasti cerkvenoglasbenim diletantom, ki so si ustvarili gotove nepremakljive dogme o oblikah cerkvenoglasbenih proizvodov, delajo novejše oblike, ki jih ne morejo v nobeno njim znano kategorijo spraviti, da imajo zlasti diletanti nepopisne težave, preden se odločijo v svojem umu, in se v volji premaknejo, da dovolijo čustvu, naj se tudi nad temi novejšimi proizvodi raduje in jih mirno uživa — saj je tudi s proizvodi upodablajoče umetnosti tako: ljudstvo, ki nič ne ve o štirih gori imenovanih slogih, je moderne stvaritve s svojim čustvom marsikje že davno vzljubilo, ko diletant še vedno premišljuje, ali bi jim odprl srce, pa le, ker jih um ne more uvrstiti v umetniški kánon, ki je pri njem že zaključen, dočim umetnost živi in se razvija brez ozira na boječe predpise.

Izkušnja uči, da se ljudstvo povsod z navdušenjem oklepa ravno novejših glasbenih del. Pred dvema leti sem mesec dni pomagal pri zboru, ki je imel za organista samouka. Začeli smo takoj z novejšo glasbo. Da je domačim župljanom zelo ugajala, tega ne bom omenjal, ker bi se mi lahko reklo, da so moje glasbeno delovanje hvalili zaradi tega, ker sem jim v drugih rečeh postregel (imeli so doma dvojno službo božjo). Pač pa je tale slučaj značilen. Neko deževno nedeljo je bila služba božja pri podružnici v hribih, kamor domačinov skoro nič ni šlo, pač pa so bili navzoči skoro samo ljudje iz sosednjih župnij, ki vsled velike povodnji niso mogli v domače cerkve. Ti ljudje, ki niso nič vedeli ne zame, ne za „moderno“ cerkveno glasbo, ki je doma niso slišali, so po opraviilu g. župniku in domačinom, ne da bi jih bil kdo prašal, na vsa usta izjavljali, da tako slovesnega petja in tako lepih pesmi še niso slišali. Na vrsti sta bila St. Premrl in „večno dolgo-časni“ P. Hugolin. — In tele dni enkrat sem prašal neko Nežo, ki je doma v hribih 590 m nad morjem, služi pa v višini 730 m (60 m višje, kakor je Šmarna gora), katera pesem ji je bila pri maši najbolj všeč. Brez pomisleka je odgovorila: „Tisti dve: po povzdigovanju in pa zadnja“. Ti dve sta bili pa: po povzdigovanju Hochreiterjeva: „O Jezus, ves moj blagor Ti“, („C. Gl.“ 1916, pril. 12.) in Mlinar-Cigaletova: „Ave Marija!“ („C. Gl.“ 1916, pril. 8. in 9.). Sicer smo že večkrat rekli: ljudski okus in njegova sodba nista merodajna pri določevanju, kaj je cerkveno in kaj umetnina, a taki in podobni slučaji iz krajev, kjer ljudje novejše glasbe dotlej sploh slišali niso, sami po sebi pobijajo trditev, da novejša cerkvena glasba ni za ušesa in srce našega ljudstva. O, je, je, samo ne odtegujmo mu je, pa nam bo zanjo hvaležno.

(Konec prihodnjic.)

V. zvezek Jakob Gallusovih skladb.

S. Premrl.

Društvo za izdajanje spomenikov glasbe v Avstriji (Denkmäler der Tonkunst in Österreich), ki ga podpira c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje in ga vodi dunajski vseučiliški profesor dr. Guido Adler, je v svojem sedanjem XXIV. letniku kot 48. zvezek vseh do sedaj izišlih publikacij izdalo V. zvezek Jakob Gallusovih skladb. Obdelala in uredila sta ga prof. Emil Bezečný in prof. dr. Jožef Mantuani. V tem zvezku se nadaljuje slavnoznaní Opus musicum, obsegajoč motete za celo dobo cerkvenega leta. Celó delo obsega štiri knjige. Dosedaj so izšli že trije deli velikega, res genialno sestavljenega glasbenega dela: I. del (moteti za dobo od prve adventne do prve predpepelnične nedelje) l. 1899; II. del (od prve predpepelnične nedelje do velikega tedna) l. 1905; III. del, prvi oddelek (od velikega tedna do sv. Trojice) l. 1908; drugi oddelek III. dela (od sv. Trojice do adventa) l. 1913. V ravnokar izdanem V. zvezku pa se pričinja IV. del,

obsegajoč v celoti 144 skladb v petih oddelkih; V. zvezek jih prinaša prvih devetintrideset v sledečem sporedu: 8 Marijinih motetov (6 za 8 glasov v dveh zborih, dva za 12 glasov, prvi v dveh, drugi v treh zborih), 7 motetov v čast apostolom in evangelistom (enega za 12 glasov v treh zborih, šest ostalih za 8 glasov), 8 motetov v čast mučencem (sedem za 8 glasov, enega za 12 glasov v treh zborih), 6 motetov v čast spoznavalcem (enega za 12 glasov v treh zborih, ostalih pet za 8 glasov), 2 osmeroglasna moteta v čast devicam in vdovam in 8 šesteroglasnih motetov v čast prebl. Devici in Materi božji Mariji.

Naš veliki rojak Jakob Gallus (Handl, Petelin) se nam v teh skladbah kaže zopet kot izboren, prvovrsten kontrapunktik in kot duhovit glasbeni plastik. Njegovo silno kontrapunktično-tehnično spretnost občudujemo predvsem v skladbah za dva ozir. tri zборе, kar moč izrazita plastika pa se nam zrcali deloma iz zasnove zborov same kot take, deloma iz posamnih v melodičnem oziru posebno markantnih mest.

Prireditelja V. zvezka Gallusovih skladb, profesorja Bezecný in dr. Mantuani sta v sklepnem revizijskem poročilu prav dobro očrtala značaj skladb, nahajajočih se v tej zbirki, s sledečimi besedami: „Tudi pričujoči V. zvezek zbirke „Opus musicum“ se v glasbeni fakturi tesno naslanja na prej izdane zvezke. — Zopet je težišče zbirke v skladbah za dva zbora, — zlasti omenjamo osmeroglasni zbor za visoke glasove „Virgines prudentes“ na str. 124, — zopet stavi Gallus tudi v šesteroglasnih skladbah glasove rad v dve skupini po tri glasove. Značaj cerkvenih tonovih načinov se izgublja vedno bolj in se umika harmoničnim tvorbam v modernem zmislu. Trdote v postopanju glasov so bolj posamezne, vspeoredne kvinte in oktave redke, podvojenih terc in praznih kvint ne dobimo, alterirane akorde pa semintje. Prav pogosto pa se mojster poslužuje glasbenega prečja (opreke, Querstand), zlasti kadar hoče kako mesto napraviti bolj značilno“.

Zbirka je v celoti z veliko skrbnostjo prirejena in nahajamo v nji primeroma le malo večjih tiskovnih pogreškov. Tiskovni pogreški so izvečine taki, da jih utegne vsakdo, ki se na te stvari nekoliko razume, lahko sam popravi. So pa tudi pogreški, ki bi jih marsikdo ne opazil. Dalje je nekaj mest bodisi od prirediteljev nekoliko nenatančno podanih, bodisi nejasnih, kontroverznih. Zato si dovoljujem navesti v sledečem vsa dotična mesta eno za drugim:

Stran 5 (1, 7)¹⁾ zadnja nota v sopranu polovna.

„ 6 (2, 5) v prvem basu mesto *gis*: *fis*.

„ 11 (1, 4) se mora melizma (*figura*) v tenoru glasiti: *g, fis, e, fis* in ne *g, f, e, fis*. To zato, ker se zadnje upira našemu glasbenemu čutu: ni naravno, ni pevno. Tudi ne nahajamo takih vzgledov niti pri drugih skladateljih tistega časa, niti pri Gallusu. Pač dobimo v V. zvezku Gal-

¹⁾ (1, 7) pomenja 1. sistem, 7. takt.

lusovih skladb še nekaj kratov isto napako, n. pr. str. 27 (1, 1) in str. 92 (2, 1); a te ste najbrže zagrešila gg. prireditelja; kajti sicer nahajamo v zbirki tovrstne figure pravilne, tako na str. 92 (1, 4), 95 (2, 5) 96 (1, 2) in druge.

- Stran 39 (2, 4) v III. zboru osminki pravilno: *h, a*.
- „ 50 (1, 3, enako 1, 4) stoji eis mesto *e*. Gg. prireditelja imenujeta v revizijskem poročilu to prikazen „Verwarnungszeichen“. Kaj ta nepotrební # pomeni, mi ni jasno, zlasti, ker se zdaj nahaja, drugič ga ni, včasih pa stoji v oklepaju. Tu je vedno samo po sebi umevno vedno *e*.
- „ 60 (2, 5) v altu zadnja četrtnka pravilno *d*.
- „ 62 (1, 4) zadnja nota v sopranu *p o l o v n a*.
- „ 64 (1, 2) enako (1, 4) se mi *d o z d e v a* v altu pravilnejši *f* nego *fis*.
- „ 70 (1, 6) v altu in tenoru takoj *fis*, kakor pozneje (2, 2).
- „ 73 (1, 7) stoji v altu: *g, f*; pravilneje bo najbrž: *g, e*, kakor kmalu nato (3, 5).
- „ 73 (3, 6) v altu (II. zbor) *gis*, kakor tri takte prej v I. zboru.
- „ 77 (2, 5) v sopranu *cis*.
- „ 77 (3, 3) v II. altu zadnja nota *p o l o v n a*.
- „ 78 (3, 4 in 5) je melodija v sopranu odločno napačno tiskana. Glasiti se mora: *g, a, h, c, d, e* in ne: *g, f, g, a, h, c*. To sledi prvič iz teme v II. tenoru in deloma iz teme II. soprana, tudi bi bile sicer napačne vsporedne oktave med sopranom in basom, tretjič je melodija sama: *g, f, a, h, c* nekako trda, vsaj Gallusu je ne moremo prisoditi.
- „ 81 (3, 4) v II. altu *c e l a p a v z a*.
- „ 87 (3, 5) v tenoru I. zbora: *d, cis, d*.
- „ 88 (2, 4) bi bilo najbolje vzeti v sopranu *c* takoj pri „Tegmine,“ v naslednjem taktu v tenoru pa sigurno *o b a k r a t f*.
- „ 90 (2, 1) mora stati v tenoru: *g, f, g, fis, fis, g*.
- „ 94 (1, 4) # pri *h* odveč.
- „ 97 (1, 5) # pri *a* odveč.
- „ 119 (2, 2) v altu *cis*, kakor tri takte prej.
- „ 120 (1, 4) v altu *cis*, kakor tri takte prej.
- „ 135 (3, 3) v basu *b* mesto *h*.
- „ 141 (1, 3) v I. basu *a*; # odveč.
- „ 142 (1, 7) pri „quasi“: *g es*.
- „ 143 (3, 1) v II. tenoru: *g, fis, g*.
- „ 144 (2, 2) v II. tenoru: *a, g, a*, enako stran 145 (2, 1).

Parsifal.

Lucijan Marija Škrjanc.

Proti koncu svojega življenja se je Rihard Wagner prav mnogo pečal s filozofijo; posebne važnosti je dejstvo, da se je Schopenhauerjev pesimizem, ki je dotlej prevladoval v njegovih delih, umaknil optimističnemu krščanstvu. Ta preobrat lahko zasledujemo v različnih njegovih spisih, kakor na pr. posebno v takozvanih regeneracijskih. Kakršen pa je bil kot pesimist, tak je ostal tudi kot optimist; prevelika verska fanatika ga je zapeljala, da je izgubil večkrat trdna tla pod nogami in se lotil filozofskih vprašanj, katerim ni bil kos. Višek vsega njegovega delovanja in najboljši dokaz povrnitve k krščanstvu pa je nedvomno njegovo zadnje glasbeno delo: Parsifal. V vseh Wagnerjevih prejšnjih delih je bilo odrešenje združeno s smrtjo; Parsifal pa živi naprej; on ni le vničil grešnega sveta, ampak je ustanovil tudi novo, čistejšo delo. Vendar te svoje naloge ni izvršil iz lastne moči, temveč zmagal je v znamenju križa.

Pripovedka o Parsifalu je pravzaprav francoskega izvora; prvi jo je napisal Chrestien de Troges, po njem jo je deloma preuredil Robert de Boron; nemški jo je napisal Wolfram von Eschenbach. Wagner se pa v glavnem ni držal nemškega prevoda, temveč jo je bolj na podlagi Robert de Borona poglobil ter jo, tudi v nasprotju z nemškim Parsifalom, postavil na človeško stališče, medtem ko Wolfram von Eschenbach sanja o Parsifalu kot viteškem idealu. Kratka vsebina Wagnerjeve pesnitve, ki bo tudi bralce „Cerkvenega Glasbenika“ utegnila zanimati, je sledeča.

Dragoceno posodo, iz katere je Kristus s svojimi učenci pri zadnji večerji pil in dal piti apostolom, je potem ohranil Jožef iz Arimatije; vanjo je tudi kapljala dragocena Kri iz Zveličarjeve strani, ki jo je prebodel rimski vojak Longinus. To posodo, ki so jo pozneje imenovali „sveti Gral“, je pridržal pri sebi do svoje smrti Jožef iz Arimatije; ko pa je umrl, so jo odnesli božji angeli v višave in jo držali v zraku, dokler ni Bog zapovedal pobožnemu kralju Titurelu, da naj ji da sezidati veličasten grad, kjer naj bi bila shranjena. Titurel je ubogal in postavil širno poslopje na gori Montsalvat, na severnem Španskem. Kot varuhe svete posode si je izbral viteze, ki so bili telesno in duševno čisti; pri pogledu na Grala so se poživljali in smrt ni imela oblasti nad njimi. — Nekoč pa se je hotel hudobni čarovnik Klingsor povzpeti do časti, stražiti sveto posodo; ker pa ni bil čist, mu je kralj Titurel zabranil vstop v krog vitezov. Klingsor je sklenil se maščevati; odpovedal se je čutni ljubezni in si s tem pridobil velikansko moč nad drugimi zemljani, ki so udani strastem. S pomočjo čarovnije si je postavil prekrasen čarovniški grad, okoli njega čarovni vrt z najrazličnejšimi tujimi rastlinami ter vanj čudovito lepe mladenke, ki so imele namen, pogubiti Gralove stražnike. Tako se mu je posrečilo s svojimi čarovniškimi močmi zapeljati celó Amfortasa, ki je potem, ko je Titurel odložil svojo kraljevsko čast, zasedel prestol kot drugi Gralov kralj. Temu je Klingsov ugrabil tudi sulico, s katero je Longinus prebodel

Odrešenikovo stran. Pogled na sveto posodo pa je kralja zopet tako poživljal, da ni mogel umreti; ozdravel bi le, če bi se sulica, s katero je bil ranjen, dotaknile rane. Tako je prestajal dvojno muko: telesno, ki mu jo je prizadevala rana, in duševno: pekoča vest.

Edina ženska oseba v tej dramatski pesnitvi je Kundry, pol demon. Kot urna potovka služi Gralovim vitezom; prehodila je že skoro ves svet, da bi našla lek za kraljevo rano in mir zase; toda nikjer ni našla ne enega ne drugega. Zaseduje jo grizoča vest, ki se ji je vzbudila takrat, ko je stala pod Križem in se norčevala iz Zveličarja; ta pa jo je s presunljivo-bolestnim pogledom pokaral in ji vzbudil vest. Tudi ona je zašla v Klingsorjevo oblast, vsled tega je že večkrat padla v greh; kakor hitro pa se je pregreška zavedla, je skušala s ponižnim delom zanj zadostiti.

Da bi rešil kralja muk in prevzel njegovo dostojanstvo, je bil od Boga izvoljen Parsifal, mladi sin Herzelajde, ki ga je rodila po smrti njegovega očeta Gamureta. Mati se je tako bala za edinca, da ga ni dala izučiti v takrat potrebnih viteških navadah; ni poznal ne meča, ne kopja. Nekoč je srečal v gozdu štiri viteze v bleščočih opravah in zdelo se mu je, da mora biti eden izmed njih sam — Bog; padel je prednje na kolena in zakril obraz z dlanmi; ko pa so vitezi izginili v gozdu, se je napravil na pot za njimi, da bi jih še kdaj videl; napravil si je pračo, brez slovesa zapustil svojo mater ter odšel; prežalostni materi, ki je domnevala, da se je sin zgubil, je vsled bridkosti počilo srce.

I. Wagnerjev umotvor nas postavi takoj v sredino dejanja. V težki boli pričakuje Amfortas rešitelja, ki mu je bil obljubljen z besedami: „Durch Mitleid wissend, der reine Tor“; ne sluti, kako blizu mu že je. Parsifal je namreč ravnokar došel do Gralovega ozemlja; tam pa je sprožil pračo v svetega labuda ter se s tem hudo pregrešil proti Gralovim zakonom. Primejo ga ter pripeljejo pred Gurnemanza, modrega starca. Ta ga izprašuje po imenu, pokoljenju, rojstnem kraju in dr.; ker pa Parsifal ne vé drugega kot ime matere, meni Gurnemanz, da je skoro gotovo ta tisti, ki more kralja rešiti. Popelje ga v grad; ker pa Parsifal ne razume skrivnostnega obnašanja vitezov in si ne zna tega, kar je videl, razložiti, ga zapodi Gurnemanz obupen iz dvorane z besedami: Du bist doch eben nur ein Tor!

II. Parsifal nadaljuje svojo pot ter pride do Klingsorjevega vrta; tam ga obdajo mladenke, in ga skušajo zvabiti, da bi ga spravile pod Klingsorjevo oblast; vse pa prepodi glas Kundryje, ki ga pokliče po njegovem pravem imenu, za katero on sam ni vedel. Kundry mu pripoveduje o njegovi materi, kako ga je ljubila in kako je trpela zanj; toda hoče ga zapeljati in ga poljubi; v tem trenutku pa začuti Parsifal v sebi veliko usmiljenje do trpečega kralja in odrine Kundry od sebe proč. Na obupen Kundryjin klic prihiti z grada Klingsor in vrže sulico proti Parsifalu; na čudežen način pa ta obvisi v zraku, Parsifal jo prime, zavihti v znamenju Križa: kakor vsled potresa se udere čarovni grad, vrt usahne, se spremeni v puščavo, na kateri leže deklice kot zvenene cvetke. Kundry se

zgrudi; k njej se še enkrat obrne odhajajoči Parsifal in ji zakliče: „Ti veš, kje me lahko zaslediš! — ter izgine.

III. Veliki petek. Prosta, prijazna pomladanska pokrajina, ki se dviga v cvetno loko; v skalo vzdana meniška celica. Iz nje stopi Gurnemanz, ki je postal pozoren na stokanje izza grmovja; preišče grmičje in najde Kundry, nezavedno, kakor v spanju; vzdrami jo; Kundry je takoj pripravljena, opravljati delo. Od daleč zagleda Parsifala, pa ga ne pozna takoj; toda ko prijaše bliže, jo Gurnemanz spomni, kako ga je zapodil iz dvorane. Tedaj tudi zagleda sulico, ki jo drži Parsifal v roki in se razveseli, kajti spozna jo. Nato pripoveduje Parsifalu o smrti Titurelovi, ki je izdihnil, ker se je Amfortas branil, odkriti sveto posodo in si vsled duševnih bolečin ni želel drugega kot smrti. Parsifal se zaradi tega silno razžalosti in zgrudi v Gurnemanzovo naročje. Ta mu sname oklep in Kundry mu umiva noge, jih mazili in briše s svojimi lasmi. Starec ga nato poškopri z studenčnico in mazili. Parsifal pa med tem skrivaj zajame nekaj vode ter z njo krsti Kundry, ki se joče. Gurnemanz ga pelje v dvorano, kjer je postavljena Titurelova krsta; vitezi vsi žalostni stoje okoli nje ter prosijo kralja Amfortasa, naj vendar vsaj še enkrat razkrije Grala; ta se silno brani, vzpne se pokoncu, strga si obleko in opozarja viteze na svojo rano. Tedaj pa pristopi k njemu Parsifal, se dotakne s sulico njegove rane in nato stopi proti Gralu; tam moli kleče pred sveto posodo, ki se začne svetiti; bel golob se spusti nad njegovo glavo in obstane v zraku. Parsifal pa vzame svetega Grala v roko ter z njim blagoslavlja vse prisotne. Amfortas in Gurnemanz klečé tiho molita pred Gralom, Kundry se mrtva zgrudi s pogledom nanj pred Parsifala; ostali pa zapojejo skoro neslišno:

Höchsten Heiles Wunder,
Erlösung dem Erlöser!

Vsebino Parsifala poznamo. Oglejmo si še godbo, ki spremlja to veliko dramatsko delo in je z njim neločljivo združena. Kot v besedilu, si tudi tu glavni motivi sledijo skozi celo delo. Že v predigrri nam Wagner s celo svojo polifonsko silo postavi temelj in glavne motive cele drame: Vera — upanje — ljubezen. Prvi: ljubezen: vzemite moje Telo, vzemite mojo Kri, radi naše ljubezni! Drugi: vera; trdna, mogočna, naraščajoča do največje moči, nato spet pojemajoča, toda zmaga je njena. Na Gralov motiv, obljubo, odgovarja v začetku skoro neslišno, nato pa vedno močnejše do prehoda v tretji motiv: upanje. Najprvo kes, trpljenje, dalje pa se vzdigne v višino motiv zadnje večerje, poln upanja, pojemajoče. Tako preide predigra veličastno v

I. dejanje.

Veličasten klic pozavn ponavlja motiv zadnje večerje, veropolni Gralov in usodni motiv kralja Amforte, ki se vrača na nosilnici iz kopeli. Še predno dospe do pozorišča, prihiti Kundry, arpeggio navzdol, pojemajoč

njen motiv; Kundry prinese v kristalni posodi lek za kraljevo rano iz daljne Arabije. Nato, pri prihodu kralja, se njegov motiv razširi in pozneje kontrapunktično združi z motivom jutranjega gozda, ki ga občuduje in uživa kralj; tedaj se tudi prvič oglasi motiv o nespametniku, globoko občuten. Kralja odnesejo; medtem ko Gurnemanz oprodrom pripoveduje o Kundryji, se oglasijo zapored najrazličnejši karakteristični motivi; motiv zapeljivosti, motiv Klingsorja, Kundryje, kraljeve rane itd. Gurnemanzovo pripovedovanje prekine Parsifal, ki je ravnokar s puščico ustrelil svetega labuda; oprode ga pripeljejo pred starčka. Ta ga izprašuje o njegovem pokoljenju, tu se prvič oglasi motiv Herzelajde, njegove matere. Pri kraljevem prihodu se vzdigne znani motiv zvonov; veličastno, kvišku se vzpenjajoče doni njih glas; združen z motivi o Gralu, kesanju in zadnji večerji nam nudi najlepšo priliko, občudovati Wagnerjev kontrapunktični in kombinacijski talent. Ti motivi se sedaj ponavljajo do konca prvega dejanja; velik vtis napravi tudi motiv o nespametniku v altu in motiv vere, s katerima se zaključi prvo dejanje tako izredno veličastno, pobožno in vzneseno, da mu skoro ne najdemo primere v glasbeni literaturi vseh narodov in časov.

II. dejanje.

Ze takoj začetek, kratka predigra nas popelje v drugo, čudno tujo atmosfero, polno pretečih oblakov. Naraščajoči Klingsorjev motiv zadoni demonično, čarovno. Zopet, kot v predigri prvega dejanja, lahko zasledujemo misli celega drugega dejanja. Klingsor, ki hoče zapeljati Parsifala s pomočjo Kundryje, njen upor, njegova zmaga, Kundryjino kesanje — vse že najdemo v predigri. Ko se zastor dvigne, kliče ravnokar Klingsor Kundry na pomoč proti Parsifalu. Ko pride Parsifal, spremljan s svojim svetlim motivom, do čarovnikovega vrta, ga obdajo od vseh strani devojke, tudi vse v Klingsorjevi službi; vse pa prepodi Kundryjin glas, ki zakliče: Parsifal! Ta se naenkrat zdrzne; po dolgem času je zopet enkrat zaslišal svoje ime, katero mu je dala mati. V sledečem Kundryjinem pripovedovanju o Parsifalovi materi, o njenem trpljenju, njeni žalosti po izgubljenem sinu in končno o njeni smrti, se oglasí večkrat Herzelajdin motiv in motiv njene bolesti. Ko ga Kundry zapeljuje, slišimo motiv zapeljevanja; pri njeni samoobtožbi, ko pove Parsifalu, kako se je norčevala iz Križanega in jo je ta bolestno pogledal, se prvič oglasi motiv Velikega petka, združen z motivoma ljubezni in kesanja. Ko Parsifal prestreže sulico, ki jo vrže nanj čarovnik, slišimo Gralov motiv; grad se zvali v prah in pepel: kot zmagani se zgubi polagoma Klingsorjev motiv v globočini.

III. dejanje.

Kot v prvem in drugem, nas tudi v tretjem dejanju predigra popelje naravnost v sredino prizora. Slika nam žalost Gralovih viteзов ob Titurelovi smrti, Parsifalove blodnje in njegovo zmago. Parsifal prihaja na oder: takoj se oglasí njegov motiv „da lontano“, *pp* in v molu. Gurnemanz mu pripoveduje o žalosti med vitezi: oglasijo se zapored motivi

Velikega petka, Amfortove rane, čudeža, Grala, žalosti, kesanja, zvonov itd. kontrapunktično zvezani med sabo. In, v tretjem dejanju, srečamo mogoče najbolj znano in najlepše mesto v celi drami: takozvani „čas Velikega petka“. Mirno in čisto, nežno se dviga v višino motiv, poln milosti; k njemu pristopajo motivi Velikega petka, zadnje večerje, Amfortove rane... Iz dalje se oglasi motiv zvonov v spremstvu motivov žalosti in bolesti. Gurnemanz vodi Parsifala do ranjenega kralja: vedno močnejše, bližje se slišijo omenjeni motivi. Zmagalno pa zadoni Gralov motiv, ko se Parsifal s sulico, ki jo je ugrabil Klingsorju, dotakne strašne kraljeve rane. Hipno odnehanje bolečin nam naznani Amfortov motiv, tu pa mnogo mirnejši ko kdaj prej. — Bližamo se koncu; v veličastni polifoniji se zaključiti to delo, Gral zmaga in z njegovo pomočjo tudi Parsifal; harfe doné slavnostno, podprte z trobili. V zadnjih taktih slišimo isti motiv kot v prvih celega dela: motiv ljubezni ali motiv zadnje večerje.

Wagner je s Parsifalom hotel dokazati neizmerno božjo ljubezen, hotel je dokazati slabosti Schopenhauerjevega pesimizma, in to vse se mu je v tem njegovem najveličastnejšem delu res posrečilo. Kot so nas podučile predstave v metropoli, seveda Parsifal ne bo nikoli ljudem tako priljubljen kot na pr. Carmen; da je pa v očeh umetnika večji umotvor, ne bo, upam, nikdo zanimal. Zato je tudi bolje, da ostane le nekaterim „izvoljenim“, ki bodo več imeli od tega kot širje občinstvo, ki bi se, vsaj pri nas, le dolgočasilo pri poslušanju take godbe.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Seja Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo se je vršila dne 26. avgusta t. l. Soglasno se sklene, da se orgljarska šola kljub težkim vojnim razmeram zopet začne, in da se izjemoma sprejemajo tudi že 14 letni učenci. — Preč. knezo-škofijski ordinariat je obvestil Cecilijino društvo, da država zahteva tudi kositar (cin) iz orgelj v vojne namene. Njen načrt je pustiti vse orglje, ki nimajo nad 8 samostojnih registrov, v ostalih orgljah pa samo miksture. Le orglje, ki imajo umetniško vrednost ali ki so bile postavljene pred l. 1800, ostanejo. Z ozirom na to sklene društvo sledeče: Ker bi pomenil tak način zaplenitve orgeljskega kositarja naravnost katastrofo za visokostojeeče cerkvenoglasbeno kulturo na Kranjskem in za eksistenco večine organistov, zato izraža društvo željo, da naj se način zaplenitve izpremeni v sledečem smislu: 1) Vsi tisti registri, ki so za petje pri službi božji neobhodno potrebni, naj se ohranijo; to so: en principal, ena flavta, en rezoč register, en ali dva štiričveljska registra. 2) Tiste orglje, ki imajo veliko glasbeno-umetniško vrednost, naj ostanejo, predvsem pa one, katerih mojstri so že pomrli. 3) Sestavi se tozadevna prošnja, ki naj se pošlje na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje, v prepisu pa na c. kr. akademijo za glasbo in obrazujočo umetnost na Dunaju, dalje na vse avstrijske škofijske ordinariate, na večje cerkvenoglasbene časopise in Cecilijinim društvom posamnih škofij. — Prečastitim župnijskim predstojništ-

vom svetuje Cecilijino društvo, da naj v slučaju zaplenitve orgelj kupijo za na kor le bolj majhne harmonije.

Dostavek. Kmalu potem, ko se je vršila seja našega Cecilijinega društva, je prišel z Dunaja glede oddaje orgelj v vojne namene drug, drugačen razglas.

V prvem razglasu o oddaji cerkvenih orgelj v vojne namene je bilo rečeno, da so orglje do osmih registrov izvzete od oddaje. Sedaj je ta stavek preklican. Vzrok je pač ta, da so majhne orglje večinoma manj vredne kot velike. Pri izjemah se bo treba ozirati na izredno kakovost dela. Vsled te spremembe naj se naznanijo knezoškofijskemu ordinariatu — v kolikor se še niso — tudi orglje, ki nimajo več ko osem registrov. Podatki pa naj bodo tudi sicer kolikor mogoče popolni.

Organistovske zadeve.

a) **Podporno društvo organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani.**

Društvo je imelo 21. junija redno sejo. Kot novi člani so bili v društvo sprejeti sledeči organisti: Jakob Čadež (Koroška Bela), Anton Jenko (Knežak), Matilda Kogovšek (Sv. Katarina) in Franc Kovačič (Bled). Rednih društvenih članov je sedaj 76. — Škofijsko podporo za l. 1917 dobe sledeči prosilci: Luka Armeni, organist v Studenem pri Postojni, sedaj črnovojnik, 200 K; Amalija Gerden, soproga cerkvenika in organista-črnovojnika, Ljubljana, 100 K; Vinko Jovan, organist na Dobrovi pri Ljubljani, 100 K; Franc Kovačič, organist na Bledu, 100 K; Ana Lavrič, organistinja v Ljubljani, 100 K; Erna Loboda, soproga organista-črnovojnika, Podkoren, 100 K; Franc Premru, organist v Vipavi, 150 K; Martin Zupet, organist v Planini pri Rakeku, 200 K; Peter Lipar, organist v Mengšu, 150 K; Josip Sicherl, organist v Ribnici, 100 K. Organist v Zagorju ob Savi — črnovojnik Leopold Zupin je prosil društvo za podporo v znesku 32 K, ki se mu je dovolila in nakazala. — Društvene članice, ki že eno ali več let niso poravnali članarine v letnem znesku 5 K, društveni odbor tem potom opominja in prosi, da poravnajo svoj dolg. Istočasno naznanjamo, da se prošnje za škofijsko podporo v l. 1917 še vedno lahko vložé in naj jih prosilci pošljejo naravnost našemu društvu. Hkrati vabimo vse organiste ljubljanske škofije, ki niso še člani našega društva, k pristopu v društvo. Čim več članov bo imelo društvo, tem močnejše bo, tem več bo lahko dobrega storilo. In pomoč, ki jo naše društvo — posebno sedaj v teh težkih vojnih časih — daje svojim članom v obliki izdatne škofijske podpore, ali ni to zares najlepši sad dosedanjega društvenega delovanja, večletnega stremjenja in borenja?

b) Poročila naših organistov - črnovojnikov.

G. Jakob Savinšek, organist na Jesenicah, piše iz Lebringa na Štajarskem: Častiti gospod urednik! Dovoljujem si Vas obvestiti, da, kakor mnogo organistov, je tudi mene vojaška dolžnost pognala v vojaško suknjo. Bil sem v Admontu in imel čast igrati na tamošnje orglje, kamor me je povabil nad vse prijazni organist v „Štifu“ P. Hartman. Orglje so enake orgljam na Brezjah, le razglašene so. Cerkev krasna, gotiška. V Rottenmanu orglje slabe. V Lebringu novejšje orglje istega mojstra kot v Admontu in na Brezjah. Prihodnjič kaj več.

G. Anton Lavrič, zborovodja v Križankah v Ljubljani in odbornik Cecilijinega društva, sporoča z dne 21. junija t. l.: Prečastiti gospod! Najpristrčneje pozdrave Vam in celemu odboru slav. Cec. društva, kakor vsem cenj. „Glasbeničarjem“. Vozimo se na drugo fronto. Bog daj, da na novi fronti vojsko končamo. — In z dne 3. avgusta: Prisrčna hvala za poslani „Glasbenik“ in objavo mojega dopisa. Tu silna vročina in toliko muh, kakor nikjer več menda na svetu. Na tej fronti je zelo mirno, z laško se ne da primerjati. Iskreno Vas pozdravlja Vaš hvaležni Anton Lavrič.

G. Ciril Mrak, organist v Cirknici, piše z dne 8. avgusta 1917: Častiti gospod vodja! Po dolgem času se zopet oglasim. Jaz sem še vedno tukaj v bolnišnici (K. k. Feldspital 701, Feldpost 510). Zdrav sem, drugo je po starem. Kako se imate kaj v Ljubljani? Prihodnjo šolsko leto zopet pričnete z orgljarsko šolo, kakor sem čital v „Slovencu“. Pri priložnosti se prosim kaj oglasite. Bodite najlepše pozdravljeni.

G. Luka Armeni, organist v Studenem pri Postojni, sporoča z dne 7. junija 1917.: Prečastiti! Predno se podam proč iz Ravaruske, Vam hočem nekoliko opisati tukajšno precej judovsko mesto; vsaj trgovci so sami judje. Katoliške cerkve so tri. Na sv. Petra in Pavla dan sem imel priložnost v eni poslušati slovesno latinsko mašo. Na koru je že priletel organist peval v poljskem jeziku, torej proti liturgičnim pravilom. Orglje so majhne, imajo 8 spremenov in so zelo stare. V drugi cerkvi oo. frančiškanov pa so orglje videti že novega sistema. Cerkve imajo tu po tri kupole. Pozdrav vsem doma ostalim organistom.

G. Josip Tomažič, organist pri sv. Duhu nad Krškem, piše z bojnega polja z dne 16. septembra t. l.: Veličastiti gospod urednik „Cerkvenega Glasbenika“! Mnogo pozdravov pošiljam od goriške fronte Vam, vsem gg. organistom in vsem čitateljem „Cerkvenega Glasbenika“. Bog daj srečno svidenje zopet enkrat pri harmoniju in orgljah. V to pomози Bog in sv. Cecilija!

Organistovski kandidat Franc Mihelčič se je oglasil s sledečimi vsticami: Častiti! Oprostite, da se Vas tako redko spomnim. Saj bi skoraj pozabil, da sem bil kedaj doma, ker vedno le naprej traja to gorje. Zadnji čas sem bil dva meseca v Kamniku v bolnišnici. Sem bil nekaj bolan. Sedaj sem še precej daleč od fronte in se mi godi še dosti dobro. Tudi sem tako srečen, da sva tu z bratom skupaj. Vas najponižneje pozdravim Vam udani Franc Mihelčič.

Absolvent orgljarske šole Franc Pavčič sporoča s tirolske fronte: Prečastiti! Javim Vam, da sem prejel poslani mi „Cerkveni Glasbenik“ št. 5, 6. Se ga pa res vsakokrat iz srca razveselim, ker mi pove toliko zanimivega. Tukaj je povsem navadno, streljajo le malo. Najudanejše Vas pozdravljam, kakor vse naročnike tega lista. Najponižnejše udani Pavčič.

†. Organist Ivan Bohinc.

V zadnjih naših bojih z Italijani je okoli 20. avgusta padel na Krasu izvrsten mlad organist Ivan Bohinc in je bil 26. avgusta pokopan na vojaškem pokopališču na Nabrežini. Škoda za resnično blagega in izvrstno nadarjenega mladeniča. Pokojni Ivan Bohinc je bil doma na Dol. Dobravi pri Trati na Gorenjskem in je po dveletnem obiskovanju ljubljanske orgljarske šole dovršil isto l. 1914 z odličnim uspehom. V spričevalu je imel razun dveh hvalnih — same odlične rede. Pri sklepni šolski produkciji je igral z veliko tehnično spretnostjo kakor tudi z dobrim umevanjem in gorkim čutom na klavirju težko F. S. Vilharjevo „Balado“ („Pravljico pravil je starček pod lipo“), na orgljah pa Beckerjev obsežen modern preludij. Tekom zadnjega šolskega leta je večkrat orgljal v stolnici pri slovenskih in latinskih mašah in bil prav dobra pomoč stolnemu pevovodju. Tudi kot pevec je imel lep dar od Boga; njegov prvi tenor je bil simpatičen, zvočen. Predno je prišel v orgljarsko šolo, je že orgljal in vodil cerkveno petje v domači župniji na Trati. Po končanih študijah je pa služil kot organist pri dekanijski cerkvi v Stari Loki. Bil je vnet za svoj poklic, hkrati pobožen in vsestransko prikupljivega obnašanja. Bil je član našega podpornega društva za organiste in pevovodje. Z bojišča se je večkrat pismeno, enkrat pa tudi osebno oglasil v našem uredništvu. Upali smo, da ga nam Bog ohrani zdravega. Pa bila je božja volja — drugače. „Zakaj njegova duša je bila Bogu všeč; zato ga je zgodaj vzel izmed hudobij.“ (Modr. 4, 14.) Ohranimo pokojnega Ivana Bohince v najlepšem spominu in molimo zanj! Bog pa nam daj obilo tako vrlih mladeničev in še posebno organistov!

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija. 1917. 4. — Crkvene pjesme u nekadašnjoj osorskoj biskupiji (Božidar Širola); Pučko crkveno pjevanje na otoku Krku (Fra Bernardin Sokol); Hrvatska crkvena pjesmarica (Vinko Žganec); Pavlinska pjesmarica iz god. 1644 (Janko Barlè); Pjevanje po novom dijecezanskom ritualu zagrebačkom (Vinko Žganec); Antun Dvořák (Josip Andrić); Iz hrvatske glasbene prošlosti. Glazbeni život u zagrebačkom sjemeništu u godinama 1860 do 1865 (Milan Ručenjak); Još o fra Gauru Temparičiću, O. M. (O. Anđjelko Posinković, O. P.); Naši dopisi; Glazbena literatura; Razne vijesti; Nek je svašta; Iz „Cecilijina društva“. — Glasbena priloga prinaša sklep: Sanctus, Benedictus in Agnus Dei od Fr. Dugana prirejene stare latinske maše: Sacrum Crisiense Majus vulgo s. Joannis Evangelistae dictum.

1917. 5. — Nešto o crkvenim jačkama ugarskih Hrvata (Janko Barlè); „Crkvene“ popijevke (Franjo Dugan); Pavlinska pjesmarica iz god. 1644 (Janko Barlè); Jedan sabljažnjiv istup (Vinko Žganec); Neke reminiscencije sa proštenja kod Marije Bistričke (Vinko Žganec); Antun Dvořak (Josip Andrić); Odgovori na pitanja za sabiranje gradje o glazbi, napose crkvenoj I. Gradište u Slavoniji (Josip Lovretić); Iz hrvatske glazbene prošlosti. Dominikanac fra Benedikto Babić (Baba), pjevač, glazbenik i graditelj orgulja (O. Angjelko Posinković); Naši dopisi; Glazbena literatura; Razne vijesti; Nek je svašta; Iz „Cecilijina društva“. — Glasbena priloga prinaša tri pesmi ogrskih Hrvatov: 1) Hodočasnička, 2) Zdrava budi, Kraljice!, 3) K Tebi oči podižemo, harmon. Franjo Dugan. — Sv. Cecilija izhaja šestkrat na leto in velja 5 K, za dijake 3 K. Urednik in upravitelj izvrstno urejevanega in vrlo zanimivega lista je kanonik Janko Barlè, ravnatelj nadbiskupske pisarne v Zagrebu.

Cyrill. 1917. 7. — Vabilo na ustanovni shod nadškofijskega cirilskega društva v Olomucu dne 1. avgusta 1917; Cerkevna glasba pri sv. Vojtehu v Pragi; K delovanju zborovodja K. Bileka (Václav Seifert); Enotna pesmarica — v Nemčiji in pri nas (V. Müller); Pregled skladeb umrlega zborovodja Jos. Cainera (Dr. J. Cainer); Krožek prijateljev duhovne glasbe; Repetitorij pedagogike (Em. Bezečný); Kancional Franusov (Dr. D. Orel); Cirilsko delovanje) Razne vesti; Bibliografija. — Cyrill izhaja desetkrat na leto in velja 5 K. Naročnino prejema Obecná Jednota Cyrillská v Pragi 1370—II.

Dopisi.

Ljubljana. (Poročilo stolnega kora o repertoaru pri velikih mašah).

Peto nedeljo po Binkoštih (1. jul. 1917): Kimovec: Asperges; Premrl: Missa s. Christinae; Foerster: Graduale; Müller: O Deus, ego amo te.

Šesto nedeljo po Binkoštih (8. jul.): Asperges (koral); Koch: Missa in hon. s. Sophiae; Premrl: Graduale; Witt: Offertorium.

Sedmo nedeljo po Binkoštih (15. jul.): Lavtižar: Asperges; Schweitzer: Missa ss. Ang. Custodum; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium.

Osmo nedeljo po Binkoštih (22. jul.): Griesbacher: Asperges; Gruber: Missa „Mater Dolorosa“; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium.

Deveto nedeljo po Binkoštih (29. jul.): Goller: Asperges; Mitterer: Missa s. Cassiani; Premrl: Graduale; Premrl: Offertorium.

Deseto nedeljo po Binkoštih (5. avg.): Lavtižar: Asperges; Foerster: Missa s. Caeciliae; Premrl: Graduale; Goller: Offertorium.

Pri slovesni zahvalnici povodom zopetne osvoboditve bukovinskega glavnega mesta Černovic (11. avg.): Brosig: Missa in F; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium; Foerster: Te Deum (super cantum popularem); Haydn: Cesarska.

Enajsto nedeljo po Binkoštih (12. avg.): Premrl: Asperges; Stehle: Missa „Salve Regina“; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium.

Na Veliki Šmaren (15. avg.): Filke: Missa in hon. B. M. V. op. 47.; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium.

Na cesarjev rojstni dan (17. avg.): Filke: Missa in hon. B. M. V. op. 47.; Foerster: Graduale; Gruber: Domine, salvum fac Imperatorem; Řihovsky: Te Deum, op. 4. (prvič).

Dvanajsto nedeljo po Binkoštih (19. avg.): Asperges (koral); Řihovsky: Missa „Loretto“; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium „Assumpta est Maria in coelum“.

Trinajsto nedeljo po Binkoštih (26. avg.): Lavtižar: Asperges; Uhl: Missa in F; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium de ss. Trinitate.

Štirinajsto nedeljo po Binkoštih. (2. sept.): Kimovec: Asperges; Koralna Missa de Angelis; (Credo in Benedictus iz Schweitzerjeve Missa ss. Ang. Cust.); Premrl: Graduale; Goller: Offertorium.

Na Mali Šmaren (8. sept.): Stehle: Missa „Salve Regina“; Brosig: Graduale; Řihovsky: Offertorium.

Petnajsto nedeljo po Binkoštih (9. sept.): Goller: Asperges; Griesbacher: Missa „Rosa mystica“; Foerster: Graduale; Goller: Offertorium.

Šestnajsto nedeljo po Binkoštih (16. sept.): Goller: Asperges (4); Gruber: Missa „Mater Dolorosa“; Premrl: Graduale; Goller: Offertorium.

Sedemnajsto nedeljo po Binkoštih (23. sept.): Foerster: Asperges; Sattner: Missa seraphica; Premrl: Graduale; Goller: Offertorium.

Iz Idrije, 3. avg. — Častno svetinjo za 40 letno delovanje na cerkvenem koru sta prejela g. Janez Pogačnik, organist in pevka Marija Kustrin v Idriji. Pogačnikovo delovanje je že znano, saj ga imajo cerkveni pevci v Vipavi, Celju, Tržiču še v živem spominu, v Idriji pa deluje že 16 let. Kot skladatelj živi na marsikaterem koru, celo na Nemškem pojo njegove latinske maše. V 40 letih svojega delovanja ni poznal dopusta, k večjemu za par dni oddihljeja, tudi ni zamudil nobene cerkvene prireditve. Vsak, kateri je slišal o njegovem odlikovanju, je rekel: „Če je kateri, zaslužil je gotovo on, saj tako vestno in natančno vrši svojo dolžnost, da bolje ne more!“ Tako govorjenje je največje priznanje. Gospa Marija Kustrin je pa že ob novem letu spolnila 40. leto svojega sodelovanja pri pevskem zboru idrijskem. Da se je pridno udeleževala pevskih vaj, priča njen izšolan glas. Za alt-solo je dolgo vrsto let ona prevzemala vloge, ko je bil zbor bolj majhen in so se privzemale skladbe za solo-partije. Ko so se pa vpeljale večje in moderne skladbe, se je ponižno udala tudi tem umotvorom. Ne toliko izkazovanje v solih, temveč bolj mogočen zbor, pravilno izpeljan je sedaj na mestu. Marsikateri slabi pevci se malo pokadi, ko jo ljudje več ne hvalijo, češ, danes si se pa ti posebno skazovala. A Kuštrin ni gledala na tako hvalisanje in je z isto vnemo prihajala k skušnjam, kakor k prireditvam v cerkvi. Zato ji je vsak privoščil malo priznanje tudi od višje strani. Gospod dekan je dne 3. avgusta obema izročil slavnostno svetinjo in odlok deželne vlade kar na domu. Priredila bi se v ta namen kaka slovesnost, če tudi le v privatnem krogu sotovarišev in tovarišic pevskega zbora. A v tem času ne kaže. Vedno šume nad nami posebne vrste sovražni ptiči, ki nam pošiljajo čudne pozdrave nad naše mesto. Zato treba biti bolj doma in ko zapiska sirena, ali se oglasi svarilni zvon, tedaj hiti vse v skri-vališča pod zemljo. Ko nastanejo bolj mirni časi, bomo že po svoje se spomnili odlikovanja obeh, a za sedaj jima iskreno čestitamo in želimo, naj zaslužen odlikovanje nosita v trdnem zdravju do skrajne meje človeške starosti.

Cerkveni pevci in pevke.

Gaberje, dne 29. avgusta 1917. — Prečastiti gospod! Prošlo nedeljo zvečer sem imel priložnost slišati „Mirovno idilo“ v molu. Ali je ne poznate? Stara je kot „grozdovniki“¹⁾, za katere jo je nalašč zložil večni mojster. V Ljubljani takih koncertov prav gotovo nimate! Kak užitek! Grozne disonance XI. ofenzive so bile utihnile za nekaj ur in sedel sem po dolgem času — poprej ni bilo mogoče radi tujih gostov — zopet v krogu svojih sosedov na klopi pred hišo in menili smo se — kaj? Kaj se pa hočemo meniti v naših razmerah? O vojni, o suši, o trgatvi, o belem kruhu in o miru. Slednjič smo utihnili, zatopljeni vsak v svoje misli. Tedaj je začel omenjeni koncert. Ne vem

¹⁾ „Grozdovnike“ imenujejo naši ljudje neko vrsto čížekov, ki začenjajo peti, ko grozjde zori.

prav kdaj, zavedeli smo se vsi, ko je bila prireditev že davno pričela. In radi smo poslušali; lepo je bilo! Čudno, da monotonija v glasbi tako neprijetno vpliva na naše živce, medtem ko ima v naravi tako čudovito blažilno moč?

Sedaj, ko Vam to pišem, je ves drugačen koncert, menda igra sam „ta hudobni“ glavno vlogo! Spored našega življenja je kaj različen, kajneda? In vendar nič kaj prijeten!

O pravi glasbi bi raje molčal. V cerkvi smo se povspeli do ljudskega „Častimo te“ brez spremljanja. Ko bi hotel našteti vse ovire cerkvenega petja in svoje poizkuse, da bi jih odstranil, spisati bi moral cele Jeremijade. K sreči je pa kraljevski pevec moj patron in ne prerok Jeremija, zato se hočem po njem zgledovati: Hvalimo Gospoda vojnih trum!

Prihodnjic Vam napišem morda o petju novodobnih tičev, ki gnezdiijo v naših krajih tu in onstran Soče. Ali me boste še kaj kregali, da nič ne pišem ¹⁾?

David Doktorič.

Studeno pri Postojni. Dne 1. novembra bo eno leto, kar sem nastopil tukajšnjo službo organista in cerkvenika. Nikoli ne pozabim tega dne. S strahom sem pričakoval začetka sv. maše, pri kateri sem imel igrati. A, hvala Bogu, srečno se je izšlo: Polagoma je ta strah pojenjal in sedaj mi gre že precej dobro. Orglje so še dobre od † mojstra Goršiča. Pred kratkim jih je popravil g. DERNIČ iz Radovljice. Pevci so dobri; imam tri soprane, dva alta, en tenor in en bas; razven tenorja so vsi od prej. Ker je šel prejšnji tenorist v vojno službovanje, sem moral učiti novega.

Latinskih maš imamo precej. Med tem časom smo peli sledeče maše: Foersterjevo iz hon. s. Caeciliae, Ig. Hladnikovo op. 46, tretjo — navadil sem jo za lanski Božič — Kind Jesu Messe od J. Schweitzerja, in četrto pa Missa Sexta od Mih. Hallerja. Znajo pa še več drugih maš, katerih zadnji čas še nismo peli.

Ofertorije in graduale pojemo Treschove in Foersterjeve.

Te Deum od Schöpfa in Foersterja. Druge pesmi pojemo iz raznih starejših in novejših zbirk. Z muzikalijami smo dobro založeni. Skušnje imamo vsako nedeljo, ako niso pevci preveč utrujeni od dela; po zimi jih imamo pa ob delavnikih, navadno dve na teden.

Fran Armeni, organist.

Razne reči.

Δ Med mnogimi, zadnji čas od cesarja odlikovanimi in tudi za cerkveno glasbo zaslužnimi možmi se nahajajo tudi sledeči: knezo-nadškof goriški dr. Frančišek Borgia Sedej, knezoškof ljubljanski dr. Anton Bonaventura Jeglič, knezoškof lavantinski dr. Mihael Napotnik, stolni dekan ljubljanski Matija Kolar, stolni kanonik in župnik Josip Erker, častni kanonik in dekan kamniški Ivan Lavrenčič, dekan idrijski msgr. Mihael Arko, dekan cirčniški Jožef Juvanec, duhovni svetnik in župnik Jakob Aljaž na Dovjem, ravnatelj kn. škof. pisarne v Ljubljani Viktor Steska, subprior nem. vit. reda v Ljubljani rektor P. Bernard Polak, vpokojeni nadučitelj na Vrhniki Vincenc Levstik, nadučitelj v Slavini Franc Verbič in nadučitelj v Šmarju Fran Jurkovič.

Δ Tržaško-koperski škof msgr. dr. Andrej Karlin, bivši urednik „Cerkvenega Glasbenika“ in bivši zaslužni predsednik Cec. društva za ljubljansko škofijo, je postal član gosposke zbornice.

Δ Preč. g. dr. Josip Lesar, ravnatelj bogoslovnega semenišča in častni kanonik v Ljubljani, je bil imenovan za apostolskega protonotarja ad instar participantium. Novoimenovani gospod prelat je znan kot mecen cerkvene glasbe. Leta 1906 sta on in sedanji tržaški škof msgr. dr. A. Karlin — takrat vodja Alojznice — podarila kapeli v zavodih sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano krasne moderne orglje. Ad multos annos!

Δ Preč. gosp. Fran Ferjančič, namestni vodja in ekonom v duhovskem semenišču v Ljubljani, je dobil župnijo Mavčiče pri Kranju. Na cerkvenoglasbenem

¹⁾ Srčno zähvaljeni tudi za to drobtino. Oglasite se še kaj! Bog vas ohrani!
Urednik.

polju mnogostransko delavnega gospoda bomo v Ljubljani občutljivo pogrešali. Gospod Ferjančič je v semenišču učil gg. bogoslovce koralno in zborovo petje in vodil bogoslovski pevski zbor pri raznih slovesnostih v stolnici, poučeval v orgljarški šoli koralno in figuralno petje, liturgiko in zgodovino cerkvene glasbe, mnogo let bil pevodva „Katoliškega društva za delavke“ in ta zbor dvignil med najboljše ljubljanske pevске zборе. In koliko izvrstnih, zlasti koralno praktičnih spisov nam je tekom let napisal za naš list! Upamo, da nam kot več in spreten sotrudnik ostane zvest tudi v bodoče. V njegovem novem duhovniškem delokrogu mu želimo najobilnejšega božjega blagoslova. Spremljajo ga naše najiskrenejše želje.

Δ V orgljarško šolo Cecilijinega društva v Ljubljani so bili za učno leto 1917/18 sprejeti sledeči učenci: Ivan Adamič, iz Velikih Lašč, Franc Ahačič iz Tržiča na Gorenjskem, Alojzij Bervar iz Sv. Križa pri Litiji, Jožef Cajhen iz Dola pri Ljubljani, Jožef Gostič iz Stare Loke, Anton Mazovnik iz Ježice, Franc Menart iz St. Vida nad Ljubljano, Alojzij Rozman iz Mirne peči, Alojzij Šeme iz Police, Janez Tisel iz Dobropolj, Jernej Tomc iz Nevelj in Ivan Zidar iz Dola pri Ljubljani.

Δ Na orgljarški šoli v Ljubljani poučujejo letos: gospod Stanko Premrl, vodja glasbe pri stolnici, gospod Fran Zabret, stolni vikar, in gospod Ivan Zdešar, organist pri sv. Petru v Ljubljani.

Δ Sedemdesetletnico mašništva, takozvani železni mašniški jubilej je obhajal 31. julija t. l. preč. gospod častni kanonik Mihael Tavčar, dekan v Žužemberku. Castiljivi jubilan. ki je te dni — 25. septembra — dosegel visoko starost 94 let, je bil od nekdanj prijatelj in pospeševatelj cerkvene glasbe, ud Cec. društva za ljubljansko škofijo od ustanovitve društva l. 1878 dalje in vstrajen naročnik „Cerkvene glasbenika“. Bog ga živi!

Δ 18. septembra je umrl v Ljubljani po daljši bolezni stolni prošt Janez Sajovic. Naš list žaluje za zvestim naročnikom in podpornikom. Pokoj njegovi blagi duši!

Δ Ravnatelj kranjskega deželnega muzeja prof. dr. Josip Mantuani je bil imenovan od naučnega ministra za stalnega člana umetniške komisije (sekcija za glasbo) ministrstva za uk in bogočastje.

Δ Koncertni vodja „Glasbene Maticе“ v Ljubljani g. Matej Hubad je postal šolski ravnatelj tega odličnega slovenskega glasbenega zavoda in tako prevzel mesto, ki je po smrti prejšnjega ravnatelja Frana Gerbiča bilo izpraznjeno.

Δ Na letošnjem občnem zboru „Glasbene Maticе“ v Ljubljani dne 5. julija je bil soglasno izvoljen predsednikom ravnatelj dež muzeja prof. dr. Josip Mantuani. Odbor je ostal povečini prejšnji.

Δ G. Ciril Ličar, sin organista v Trbovljah na Štajerskem, je kot pianist absolviraj praški konservatorij. Zdaj namerava ostati nekaj časa še v Pragi in spremljati violinskega virtuozna Kociana.

Δ Goriški rojak gosp. Marij Kogoj je dovršil študij v kontrapunktu in kompoziciji pri dunajskem konservatorijskem profesorju Schreckerju. Gosp. Kogoj je izreden skladateljski talent in se namerava posvetiti izključno skladateljskemu poklicu.

Δ P. Ferdinand Zajec, dosedaj organist in pevodva na Viču pri Ljubljani, je prestavljen v Kamnik.

Δ V deželnem gledališču v Ljubljani se je zadnji čas vršilo več glasbenih večerov. 10. avgusta sta nastopila člana hrvatske zagrebske opere gdč. Mira Korošec (sopran) in g. Robert Primožič (bariton), oba naša slovenska rojaka. Dosegla sta lepe uspehe. — 18. septembra sta pela gdč. Anica Vrhunec (sopran) in g. Fran Mohorič (tenor). Hkrati je nastopil moški in mešani zbor „Ljubljanskega Zvona“ pod izvrstnim vodstvom g. Zorkota Prelovca. Tudi ta večer je lepo uspel in pričal o svežih, upapolnih pevskih in glasbenih silah med Slovenci. — Dne 21. in 27. septembra sta koncertirali z odličnimi sporedi dunajska komorna pevka G. Foerstel in virtuoziinja na klavirju Lissy Hammerl. Užitka obeh koncertov sta bila prvovrstna, izredna.

Δ G. Alojzij Mihelčič, organist v Metliki, je izdal čedno zbirko kratkih, v narodnem tonu zapisanih moških zborov pod naslovom „Nebo žari“. Besedila so vzeta iz enako se glaseče, krasne Silvin Sardenkove pesniške zbirke. Mihelčičevo prav dobro pogojeno delce toplo priporočamo. Partitura stane 1 K in se dobiva v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Δ Glasom nekega privatnega sporočila iz Taškenta na Ruskem je naš skladatelj Emil Adamič v tamošnjem svojem vojnem ujetništvu nanovo uglasbil Majsterjevo pesem „Scherzando“. Skladbo so izvajali naši vojaki — vojni ujetniki dne 27. marca in je dopadla.

Δ Dunajski konservatorij, ki se od l. 1909 dalje imenuje c. kr. akademija za glasbo in upodabljaljočo umetnost, je obhajal meseca julija stoletnico svojega obstanka. Praški konservatorij je šest let starejši od dunajskega.

Δ V kraljevem gledališču v Monakovem so 12. junija prvič izvajali Hans Pfitznerjevo glasbeno legendo „Palestrina“ v treh dejanjih. Znani skladatelj, kanonik Peter Griesbacher je napisal o tem veličastnem glasbenem delu daljšo oceno „Palestrina auf der Bühne“ v nemškem Cecilienvereinsorganu 1917. 5. št.

Δ Novi minister za Galicijo dr. Julij R. vit. Twardowski-Skrzypna je bil svojčas — okrog l. 1900 — cerkvenoglasbeni poročevalec lista „Fremdenblatt“ na Dunaju. Poročal je o izvajanjih v raznih dunajskih cerkvah, zlasti o cerkvenem petju in glasbi v dominikanski in mihaelski cerkvi. Njegova poročila so bila kratka, jedrnata, a strokovnjaška, dobro premišljena, duhovita in vseskoz pravična.

Δ Novo rusko narodno himno „Himno svobodne Rusije“ je spesnil pesnik Balmont, znan kot operni libretist, uglasbil pa jo je ruski skladatelj Grečaninov.

Naše priloge.

V današnji glasbeni prilogi k 7., 8. in 9. številki „Cerkvenega Glasbenika“ objavljamo sedem Anton Foersterjevih pogrebnih pesmi za mešani zbor. Dosedaj so pogrebnice oz. nagrobnice izvajali večinoma moški zbori, pa zakaj bi jih semintja tudi mešani ne? Zlasti po deželi, kjer navadno ni dosti moških glasov, bi bilo prav in lepo, če bi se mešani pevski zbori lotili pogrebnic. Prilike za to bi bile: 1) vernih duš dan ali na Vseh svetnikov popoldne na pokopališču oz. vernih duš dan po črni maši, pa tudi med črno mašo, če ni slovesna (latinska); 2) pri pogrebi duhovnih pastirjev, dobrotnikov, članov cerkvenih pevskih zborov itd. Na vsak način bi ne bilo napačno glede petja pogrebnih pesmi napraviti včasih kako izpremembo. Foersterjeve skladbe so lahke, nekatere srednje težke, klasično izklesane v fakturi, plemenite, gorke v izrazu. Besedila so lepa, pristno cerkvena, polna tolažbe za žalujoče, ki so izgubili svoje drage pokojne. — Posebne od-tise teh pogrebnic je založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani in prosimo, naj si jih gg. pevovodje tam naročajo.

P. n. naročnikom na znanje.

Vsled silno neugodnih tiskovnih razmer smo morali izdati 7., 8. in 9. štv. „Cerkvenega Glasbenika“ skupaj v nekoliko manjšem obsegu in tudi glasbeno prilogo skrčiti za štiri strani. Naj nam velecenjeni naročniki to blagohotno oprostite. Tudi se je list topot zopet zakasnil. Pa pri najboljši volji ni šlo drugače. Prihodnjo tudi trojno številko bomo poizkušali izdati v decembru.

Uredništvo.

Listnica upravnništva.

Naročnino za leto 1917 so do sklepa lista dalje poravnali sledeči p. n. naročniki: Janez Kete, kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani; Jernej Krč, organist na Jezerskem; Anton Wernig, organist v Deščicah (Kor.); Martin Zeleznik, organist, sedaj črnovojniki; P. Pavlin Bitnar, kaplan v Podzemlju; Viktor Čadež, kaplan v Trziču na Gorenjskem; Knjižnica okrajnega učiteljstva v Postojni; Ivan Kokošar, župnik v Grahovem ob Bači (za 1917 in 18.); Mihael Ličar, organist v Trbovljah (Štaj.); Andrej Sadjak, župnik, Sv. Lenart pri Sedmih studencih. (Štaj.); Janko Sedej, c. kr. mornariški kurat, Pulj (za 1917 in 1918); Josipa Vidrih, soproga organista, Reka; P. Kosto Seljak, frančiškan, Žiri; Ivan Grašič, učiteljiščnik, Ljubljana; Peter Janc, župnik v Vodichah (za 1917 do 1920); Josip Juran, organist-črnovojniki; dr. Bogumil Krek, dvorni in sodni advokat, Dunaj; Srečko Kristan, dijak v Ljubljani. — Župni uradi: Senožeče; Topolovac (Istra); Gradin (Istra); Unec pri Rakeku; Čatež ob Savi; Goriče; Trboje.

Današnjemu listu je pridejana 7., 8. in 9. št. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.